

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204511

UNIVERSAL
LIBRARY

పంచవటి

(ఖండ కావ్యము)

శ్రీ మాధవపెద్ది బుచ్చిసుందరరామకృష్ణగారు

(అన్ని పాఠ్యాంశ గ్రంథకర్తగారివి)

పల్లిపద్య :

ఎ. వి. రాం అండ్ కో, నర్సాపురం.

పోర్టులెండు ఏజెంట్లు :

వృధాత అండ్ కో., పాలకొల్లు, బెజవాడ.

బుక్ సెల్లర్లు అండ్ ప్రింట్లర్లు.

కల ద. 0—12—0

పి తృ స్మ రణ

దివనికి నిలువేల్పు నవవర్ష జలధర
 శ్యామసుందరుడు శ్రీరామచంద్రుఁ
 డంత క్రోలినఁ దృప్తియే కొల్పు దేవనికిఁ
 దారక బ్రహ్మగాంధర్వగీతి
 లఖలాండకోటి బ్రహ్మాండ మెవ్వని కను
 పాపలోపలి పసిపాప యయ్యెఁ
 గరగె నెవ్వఁడు చంద్రకాంతమట్లు దినమ్ము
 రామాయణమ్ము సారాయణమున
 నా యశఃకాయు పితృశంకరాభిధేయు
 భవ్య మూర్తయై నా దృష్టిపథమునందు
 ద్యోతిలుత దివ్యమంగళజ్యోతి యగుచుఁ
 బరమపావన శీతల ప్రభలతోడ !

క వి ప్ర శం స

సృత్య సరస్వతీ కటక నిక్షణముం బ్రకటించుకొంచు సా
 హిత్య సరస్వతీ హృదయ మిచ్చుచు గానసరస్వతింబలెక
 సత్య పదార్థ కీర్తనము సల్పెడు మతః-వితా సరస్వతీ
 నిత్యత చాలు, స్వర్గమును సీరస మీ రససిద్ధిముందటక.

మోదములోన మోదముయి పోదురు, భేదములోన భేదమై
 పోదురు, సర్వమూగరగిపోవును వారలదృష్టి, వారి యా
 హ్లాదవినోదముల్ కడు విలక్షణముల్, కవులన్న సత్య సూ
 ర్యోదయకాల మానససరోవరహంస లటుల్ రసప్రియుల్.

క వి ప్ర శం స

మా నవఖండ మండల సమన్విత రాజ్యము కార్త్యవేదముగా
మానసశాస్త్ర మన్నవె ప్రమాణము లీపరిపాలనం బాకిం
తేని యెఱుంగరాని దొక హృద్గతభావనకాని దాననే
కానగవచ్చు మా రసజగద్వ్యవహార సమస్త శాఖలుగా.

ఖన్నతనేని తీరి గలిగించి దరిదుని భాగ్యవంతునిగా
ఖన్నతనేని మార్గమునఁ బెట్టు కవీశ్వరు రాజ్యమందుఁ గై
కొన్నకొలంది నెల్లరకుఁ గొల్లరసానుభవంబు, రండు మీ
పున్నము వండివచ్చినది భోక్తలుగండు రసజ్ఞ శేఖరుల్.

ఆదిగా మాదు రసప్రపంచము రసాలాకారతంజెందఁగా
స్వాధిష్ఠానముగాగఁజేసి కవితాశాఖ సుధామాధునిగా
నాదంబు వెడలింపఁజే ప్రణవఘంటంబొలి రామాయణ
స్రాదుర్భావ వసంత కోకిలముగా వాల్మీకి నుశ్లోకియై.

కరగించు శిలనైన మాదు కవితాగంధర్వసంగీత కి
న్నరకంతస్వర దేవతాహృదయసౌంద ర్యాపురోస్తృత్య సి
ద్ధరసాస్వాదన నిత్యసూతన మహోద్య ద్రాజ్యలక్ష్మీధురం
ధర విద్యాధర చక్రవర్తి యడుగో! నక్షత్రలోకమ్మునగా.

ఆ విద్యాధరితో సువర్ణమయపీఠాసీనుడై యల్ల స్వే
చ్ఛావాతావరణంపు భోజనరభూజచ్ఛాయఁ గొల్పిండునే
యావాడే కవిశాళిదాసరసరజ్యద్రాజరాజేశ్వరుం
డావాలభ్యరసప్రపంచములకే యైక్యానుసంధానముల్.

రా మ దూ త

ఇదిగో! నీవు నిమిత్తమాత్రు; డగుమీ, యేనే నుమీ నిర్వహిం
చెద రామాయణము సమస్తమును, నీ జిహ్వస్థలినిల్పెద
పద స్మగ్రామకుటీరవాసమునకు, భావింప నేమాత్రము
హృదయస్వాస్థ్య మటన్నదే కుదురజో దీ కట్నవాసంబులక.

పెదకుం బట్టిపబుద్ధి త్రివృకొను మబ్బీ! యెవ్వఁడే గంగలోఁ
బద నీకేమిర! చూచుకొమ్ము తరణోపాయమ్ము! సంసారముక
గడువక నే ననువాఁడ లే నటర, నీ గగ్గోలే కానీ! యికం
గడికే యెక్కక నీదుకైత భగవత్ కైంకర్యమాగావుతక!

ఉదయము పార్థివంబు వలయు, ధ్వనియించిధ్వనించిపోవలెక
హృదయము రామనామమున, నెల్లపుడుక స్తుతిపాఠమన్నదే
యుదరనిమిత్తమై సలువకుండ వలెక, అరమోపశాంతి నె
మ్మది కవితాసమాధి నె నిమగ్నముగావలయుగృతీక్రియక.

అతివరమప్రశాంతహృదయమ్మున బ్రాహ్మముహూర్తమందు ని
కృతికి నుపక్రమించుటయు తేవకడక విరమించుచుండుటక
స్మృతిదినమందు నీవు పరిపాటి నొనర్చి రచించుటం దనా
హతమునఁ గర్ణికాగ్రమున హంసను స్తంభన చేయఁగావలెక.

అపు డాబ్రాహ్మముహూర్తమందె యదిగో! యాజానకీరామచంద్ర పరబ్రహ్మము వాయురూపిగ జగత్ సంచారముంచేసి తూరుపురేకల్ తెలవాటు నావల కొనర్చుకొను ప్రబోధంబు ప్రాణిపయి కొబ్రాణిపయి దదీయకృపగంటె యెంతయుద్ధాధమో?

స్థాయి పారిజాతతరుమూలమున నాకు,
హాయి రామచింతనామృతమున,
నార్తి గలిగి భక్తు లనుకొంటయే చాలా,
వచ్చి గంతుమీఁద వ్రాలుచుండు.

వేయు నేటికి మా రామవిభునివంటి
శ్యామసుందరమదనమోహనుడు లేడు !
అన్మహాధర్మవీరు నామమ్మే చాలు
త్రిభువనయులు మోహముద్రితము లగును.

నాకడ నీ కొకింత యయింక గనవచ్చెన కోరిరూపు ? నా
యాకృతియందు దానిపొడ యైనను లేనిదె కోరి నంచు వా
ల్కికి లిఖంపఁ గారణము లేదు మఱేమియు నేని భక్తియు
నేకడ రామదూత నని యే నొకతోడ దగిల్చికొంటయే.

ఎవఁడుర కోరి నే నెటర ? యీశ్వరతేజమునక జనించి వి
ష్ణువె హృదయంబుగాఁ గల మనోజవమూరుతతుల్య నేగుడఁ
నవమదనాభిరాముడను, నవ్వగు విన్నకొలందిఁ కోరి నే
యపు నడ నాదుపేర నెటు లయ్యెను సుందరకాండ మట్టులక?

స్వాదువులొ ఫలంబులను స్వచ్ఛము లైన జలంబులకొ మితా
స్వాదన చేసి చేసి తుడి వాయువే భక్షణముం బొనర్చి వ్యా
సాదులు మున్ను హంసగమనాగమనమ్ము లెఱింగి యింద్రియో
న్నాద నుడంచయే కవనమార్గముఁ బట్టిరిరా కుమారకా !

నాదసుధకొ గ్రహిపశిమన మ్మయి పోయినయట్టి తుత్తిపా
సాదులతో శతాబ్దులు శతాబ్దులు యోగసమాధి నుండి ము
న్నాదిముషీశ్వరుల్ ప్రకృతి కావల నిల్చి శ్రీకాలవేదులై
యేది భవనింపఁజేసి రచె యీశ్వరవాణి సుమారకా !

• స్థాయి గుడుర్చుకొన్ముఖయసంధ్యలలో దినమున్ దినమ్మా గం
గా యమ నా సరస్వతుల గానసుధారసధారచేఁ బ్రతి
స్నాయువు నంటిపట్టు మలిమమ్మను తొలకఁ జేసికొమ్మ రా
మాయణస్వకల్పక సమాధికి చే సమయమ్మఁ జూచెదక.

ఈ మహనీయయత్నము ఫలించగ సర్వసుఖర్షమాళిమా
లామణిచక్రమంబితము లక్షణజేపసమేతకానకీ
రామసదాబ్రహ్మపావనకురాగము మాళి నలంకరించి ని
వీమయి మానముద్ర నహియంపుమిదే నిను నావహించెదక.

పావన మా సహస్రదళపద్మసువర్ణమయాలయంబులో
శ్రీవరుఁడైనరాఘవుఁడు చిన్మయుఁడై వెలుగొందుచుండ నీ
జీవనపుణ్యతీర్థమున శీఘ్రమై క్రుంకిడి దాటిపొమ్మ మా
యావరణమ్ము నామకుసుమార్చనవేళ యతిక్రమించెడిక.

పోతనకన్నఁ బండితకవుల్ గల రెండఱా నాఁడు నేఁడు త
ద్రీతిఁ గవిత్వమున్ నడిపిరే తెనుఁగందున నెవ్వరేనియున్ ?
హేతు వ దేము గుర్రెఱుఁగు మెంతటిమేటికవిత్వమేని స్వ
జ్యోతి బహిర్గతం బగుట చొప్పుడకున్న నిరర్థకం బగున్.

నీ వాఘ్రాణమహోత్సగింద్రియమహో నేత్రంబహో శిష్యాహో
కా వట్లే శ్రవణంబవేని శుటి యాకాశఁ బహో భూమిహో
కా వట్లగ్నివయేని వాయువపునుం గా వింక నే మాకుహో
భావింతుంగద వోయి రాఘవవర బ్రహ్మేశ్వరసంధాంతన్ !

లే వజ్రోటను ద్వేషగాగములు చెల్లె లోభమోహములున్
దా వే గుర్తభమామదమ్మునకు నూత్నర్యమ్ముకున్ వర్జ్యమున్
గా నీ పర్థము కాలు మోక్షములనుం గా వింక నే మాకుహో
భావింతుంగద వోయి రాఘవవర బ్రహ్మేశ్వరసంధాంతన్ !

లే దే మాత్రిము మృత్యుశంకయని యట్లే జాతిభేదం బనన్
రా దట్లే నలిదండ్లు లన్నిటియుఁ దీరా జన్మమీ నట్టిదై
నీ దన్నిట్టిదై లేక యాత్మ యొక నీ నిర్వాతదీపాంకుర
ప్రాగుర్భావముఁ బెంతు రాఘవవర బ్రహ్మేశ్వరసంధాంతన్.

పం చ వ టి

ఎవియో లీలల నేల చూపెదవు మే మింకేమియు గోర మె
కుక్క-వ యేదీ యొకసారి చూపగదె యీ గోదావరీతీరపం
చవటిపర్లకుటీరవాసమునివేషం బేకవత్నివ్రత
స్తవనీయమ్ముఁ బ్రసన్నరాఘవము సీతాలక్ష్మణోపేతమ్ము !

ఎవ రా పుణ్యతపోవనాంతరములో నేకాంతవాసమ్మున
లవలీపల్లవశయ్యపై ? నతఁడు లీలామానుషుం డైన రా
ఘవుఁడేనా ? మఱి యెవ్వ రా సరస ? సాక్షాదాదిలక్ష్మ్యంశసం
భవయా భాసుత సీతయా ? శత మివే భక్తిక్రపూర్ణాంజలుల్ !

లవుఁ గానీ మన లక్ష్మణుం డెచట ? శయ్యాకల్పనానంతరం
బహుం బోయెనె పత్రపుష్పఫలతోయార్థంబు వేయేడు లా
యవురా లక్ష్మణ నీకు ! మాట యనుకొంచుండఁగ నేవచ్చినాఁ
డవురా ! యెన్నిఫలంబులక గుడువఁబెట్ట దెచ్చియున్నావురా !

మదురంగఁ బండుకండులను మాపునుతేపును దెచ్చియన్నకు
వదినెక్కఁ జేరికిచ్చెదవు, వారిది భుక్తియు నీది తృప్తియు
క్షుధ యెటు పోయెఁ బండ్ల రుచిచూడె వహా ! జలమేనిగ్రోలకే
బ్రదుకఁగ వచ్చునే పవనపారణమాత్రముతోనె లక్ష్మణా !

ఎటు శమియించుచున్నది జ్వలింపక లో జతరాగ్నివాయు వే
మిటో యటు భుక్తిగాఁబరిణమించి క్షుధకసుధజేయుటేమిటో
ఇటు లొనరింప శేషఫణి కీ వవతారమ వాటఁ జెల్ల నెం
తటిఘనమైన దీ యఘటనాఘటనాపటిమంబు లక్ష్మణా !

సిరతరం బైన యోగసంసిద్ధిఁ జేసి
చిత్తమే క్షీరసాగరస్థితి వహించు
బాలతరంగల నాలీలఁగ్రోలు నీకు
నీఫలజలంబు లెటు రుచియించు దండ్రీ !

అడవిని క్రొత్తక్రొత్త లయినట్టి ఫలంబులు దెచ్చి చేతి !
చ్చెడునపు డెల్లఁ దద్రుచివిశేషము లీ వెఱిఁగించుచుంట సా
వడి కొనితెత్తు నీ వనుచు భ్రాంతి వహింపర యేని యంత్రప్రే
ముడిగలయన్నెయ్యి వది నెముట్టును రేఫల మొక్కఁడనియ్యక?

చూచుచున్న యట్లునిచుచు విచుచున్నటు నూచు నీవు మూ
చూచుచునే ఫలంబుల రుచిల్ గ్రహియింతువొక్కఁడ! కాలకపై
వైచుక కాదు, కేవలము వాసుకీ నీ వనుచూట వాసిక
దోచదు మానుషత్వమున దోఁగిన హేతువుచేత లక్ష్మణా!

వలపున కచ్చమున్ మొగలివంటిది నీచెలి, నీవు భోగిమం
డలమకుటాయమానుడవు, నై జముగా నవకామయోవనో
జ్వలత క్షణక్షణంబును బొసంగును వాగకులమ్ము; కెల్లు రాఁ
గలిగితి చుట్టవేసుక సుఖంబుగ బ్రొద్దులు పుచ్చకుండఁగ.

పడముల నంటి వేడెడిని పాపము నీ వెనువెంట రాఁగ మీ
వది నెక్కఁ దోడుతోడు వనవాస మొనర్చును లెమ్ము లక్ష్మణా!
ముదలయొసంగు మంచునుబ్రహ్మజ్య సుమిత్రయనంగ నాఁడునీ
హృది నెఱిగింపవొక్క! హృదయేశ్వరియై మృలికంబువాయగ.

వల దనువాడ నావసనివాసముకుం గొనిపోవఁగాఁ గుతూ
హల మది లేకనా? జనకు లా గురుపాదులు పేరుఁ బెట్టిరూ
ర్జిత యని, నీ కనాగత మెరింగిని యంత మహర్షి వాకుఁ ని
ష్ఫల మగునే పరస్పరముఁ బాముట తప్పు నె తప్పు దెబ్బలఁ.

జనకునియాజ్ఞచే వనికి సాగఁగ నుండినయట్టి నేను నీ
జనకుని యాశయమ్మున కిమ్ముతి నూను లసంగతంబు; తో
డన గొనిపోదు ప్రాణమిచటఁ బడియుండు శరీరమంచుఁదె
ల్పినవయఁ గాదె ని న్నడుగువేయగ నిచ్చినదామె లక్ష్మణా!

ఎటనో యున్న దయోధ్యయండువను నీయిల్లాలు, నీవుంటి వి
య్యటవిఁ బంచవటి శిలాతలమునం, దా నేమి యేకత్ర యు
న్నటులేకా సతి యోగనిద్రను త్వదీయాత్మానుసంధానతఁ
ఘటముల్ దూరములై ననేమి మతు లొఁ గండైన సంతర్కభా!

అణుమాత్ర చ్యుతిలేనియోగమున నిత్యస్వచ్ఛ మాణిక్య ద
ర్శణమా నీహృదయంబులోఁ బ్రతిఫలింపఁ నిసర్గ నీ వను
క్షణముఁ జూచుట లేదో, యాయమయునీశ్వస్పృహయాపంబెల
క్ష్మణ, కై నేయదో నీకు నామికువియోగంబొట యింకెట్టులో?

అనాఁడొక్కొక్కయాక చేతి కిడగా నాయన్న యీపర్ణశా
లానిర్మాణ మొనర్చినాడ, వాకవేళ నిద్దురం జేసి తే
యేనాఁ డెట్టినిశీధమం దయినఁ దండ్రీ లక్ష్మణా! యట్టె యా
సీనుం డయ్యెద వల్ల ప్రాంగణశిలాసింహాసనంబందునఁ.

వద నిద్రింతురు పూజ్యపాగు లదిగో ! పాపాణపింహసనం
బెదురుం జూచుచు నుండె నీకొటకునై యేకాకివై కూరుచుం
డెడుగా రే నెలవాటులుం గువికిపాటే లేక సూక్ష్మంబుగా
నది శబ్దించిన విందుఁ బావలుచెవు నోయీ ! నీవివీరవ్రతా !

శులలితంపు దేహమున శౌండ యొకిండుగ నోగమండ నే
తాలవలీ లవంగుతలక నొది నెల నాటి వేలిని
రాలను బెంచ మీవది నె గమ్మవితాన మునుర్చి కొనితి కా
తోలు శిలావిత్తిగనుఁ బొచ్చి చందముల నుండుకన్.

స్వచ్ఛాకాశ గభీరపర్వతదరీ సాగ్రదాటవీ నిర్దురీ
స్వేచ్ఛాగాననరీత మైన క్రుక్రతి స్నేహనుబంధముతో
స్వచ్ఛందాచిలభుక్తితో దన మిటుల్ సాగింతువే పుష్పన
లీచ్ఛాయాసుఖ వేదికన్ విషయవిల్లిప్రాంతరంగమునన్.

చందనమూలదేశమున స్వచ్ఛలిలాఫలగమ్మనంగుఁ బా
నందతరంగమగ్ధనయనమ్మలతో బామ లెత్తి చూతువే
యెందుల కోయి ! మా రఘుకులేశునియానతికన్నసిక్కుఁ గో
రం దగినట్టి దేది యొకరవ్వయు లేదు గదోయి లక్ష్మణా !

అంతసమాధినిష్ఠుడవె యయ్యను జీమ చిటుకు మన్న గు
ర్తింతువు విల్లు నమ్మల ధరింతువు భద్రము ఘోరరాక్షసా
క్రాంతము ప్రాంతమంతయును రక్షణభారము నీకుఁ బెట్టి ని
శ్చింతగ నిద్రఁ జెందెదరు సీతయు శ్రీరఘురామచంద్రుడున్.

అమితప్రోజ్వల మైన నీయమృతదేహచ్ఛాయ యాయంధకా
రమునక సైతము దృక్పథంబును సువర్ణచ్ఛాన మాడించెడుకా
నునునోజ్ఞం బగు నీస్వరూప మటులే చూడంగఁ జూడంగ ని
ర్నిమిషంబై నయనద్యమంబును మనోనేత్రంబు విప్పారెడిక.

ఏ వ్యావృత్తి యొకింత లేక నిరతం బీచైవస్థప్తిక్రియా
కావ్యగ్రంథము నే నతిమహిమచక గంభీర శైలాళి మా
నవ్యాఖ్యలే పుకించి చూచు మునిబృందం బంతరార్థం బిటక
సువ్యక్తంబు భవన్మృఖంబున నొకర్చుకా భావ్యకారప్రభా !

నీ వా యన్నయు నివ్వఁక వెడలింక మీ యశ్వినీదేవతా
లావణ్యాధిక రామణీయకతనూలాలిత్యముం గ్రోలఁగా
మీవెంటం బడి దేహభాన మన లేమీ లేకయే వచ్చి మీ
భావైక్యంబునఁ జొక్కులే యిచట జీవన్ముక్తి ఋష్యాళిక.

అఖలార్థకామ సమన్వయ ప్రాకిత
పరమ స్వధర్మనిర్వహణచణులు
ఆలోక్యమాన పిపీలికాదిబ్రహ్మ
పర్యంత తుల్య స్వభావ రమ్య
లుపనిష త్పుణ్య పీయూష పాన విశేష
దినదిన నవనవోత్తేజితాత్మ
లాజ్ఞానిరీక్షక హంసవాహన దహ
రాకాశ వీధి విహారదృష్టు

లత్యధిక పంచవర్ణమయ ప్రభుత
చిత్త-భామంది రాంతర జీవ దేవ
నిరతి సుఖ లోలు రతిపూజనీయు లైన
హానులు గదయ్య! మీ శ్రోతృమండలంబు.

అత్యాది సప్తమహాముఖుల్ వారె త
చ్చరణసంస్పర్శయే స్పర్శ వేధి
అతఁడె యాప స్తంబుఁ డావృత చక్షువు
కేవల బ్రహ్మపదావలంబి
యా నారదుఁడు తురీయాతీతుఁ డాకాశ
గమన దూరశ్రవణములవాఁడు
అవలి జాబాలి యత్యద్భుతావహ పర
కాయ ప్రవేశలాఘవము గలఁడు
సంయములు వార లరుగొ! స్వచ్ఛందమరణు
తాటయే గాక సశరీర మైనయట్టి
స్వర్గసుఖ ముందు రని పూజ నలుపు టీరు
లోకసంగ్రహచార్థ మానే కదయ్య!

ఎట నేకక్షినిగాని యేమృగమునెని వేయకే పోగఁగ
న్నటులేచూచుదయాంబురాసులుగదయ్య! నీవు నీయన్నయే
మిటికై తాల్చెద రా శరాసనములకా మీ రట్టు లెల్లప్పు డె
న్నటు లీ ఘోరవఃస్థలీదనుజసంహారం బొకం డుండెగా!

కుడిలము లక్ష్మణా! పంచటి పంచవటిచటి నింతదాటినన్
 విడులుచు నుండు రం దినుక వేసిన కాలనియట్టు లెందుఁ ద
 త్పడదతిలంబు గాని దగువట్టఁ వారల మన్ని-వట్టులన్
 మెదలదు జంతువేదియును మింటను బాటను పట్టి సైతమున్.

అప్పరా! తెలుంతటివింత నాదిముగ మాంసాహారియా క్రూరజం
 తువుననీ యిచటన్ దింపమహిమి నామం జేసినే కాని దా
 నవుడై పోయినయట్టి మూపు నొకింతన్ మూర్చలేదయ్యె వా
 నైతిక స్వస్థితికిన్ నీవు నడుమంత్రిం బెంత దుస్సాధమా.

మణిదీపికా స్వర్ణమంజిరాంతఃపుర

స్థల మాంసతూలికాతల్ప శుభ

చంద్రకాంతోప లాస్థానమంటకమధ్య

సవిరత్న సింహాసనంబు గాని

వైదూర్య నీల గోమేధిక మరకత

విద్రుమ పాదకావితతి యేని

సమయజ్ఞ సేవక స్ఫటికపాత్రానీత

బహువిధ క్రసవాసవములు గాని

చతురుదధి మేఖలా వలయిత సమస్త

భూతధాత్రీశ్వరీ కరాంబుజముగాని

రామవనవాస దీక్షాధురంధరతను

నింతయు సడల్పజాల వయ్యెను గదయ్య

అమితప్రేమరసప్రసన్నును నయోధ్యోగ వీనులు కాదు త
స్యమతాగంధమి పాటనీయఁ డహహా! మాహాకీబాబు ప్రే
మ మయ త్యాగ మయ స్వధర్మమయ సంసారస్వరూపమైధ్యే
యము మా కెల్లపుడల్లదే యొసగు నత్యంతాత్మమాధుర్యముకా.

యమనియమాదలక శమదమాగులచేతను జిత్రశాంతి ముది
దమనుచుకొన్న వీరపురుషాగ్రణి యకాలనె యట్టి రాజభో
గమును బరిత్యజించి దృఢాశల్పముగా నొనరించి వాస్తావ్య
మ్యమునకు సామ్యమాతఃకృపావ్రతసిద్ధికి నుద్ది యున్నదే!

పితృవాక్పాలనకై కరణ మగు కృధ్వీరాజ్యమిల్లక దృఢే
కృతముం జేసినయట్టి యన్న హృదయప్రీత్యర్థమై యెల్లజ్జ
విత మిట్లర్పణఁ జేసి విస్మితునిఁ గావించే శిరోధార్య మ
ప్రతిమానమ్ము భవచ్చరిత్ర మసిధారాతీక్షణతీక్షణవ్రతా !

కావించినావు గోదావరీసుఖవాహులు

మరిచితస్థలిలోనఁ బర్ణశాల

సమకూర్చినా వాశ్రమముతోడిపాటు నీ

తారామచంద్రవిహారభూమి

నెలకొల్పినావు చిన్ని సరస్సు నొకదాని

నీలోత్పలస్వర్ణనీరజముల

నిలిపినా వొకరమణీయ వృక్షచ్ఛాయ

జానకీరామ విశ్రాంతిపీఠి

మఱపునకుఁ దెచ్చినావు లక్ష్మణకుమార!
 అన్నవది నెల కయ్యయోధ్యాపురమ్ము
 నిమ్మహారణ్యమంచునే యింద్రభోగ
 మమర పడవియు స్వర్గసౌఖ్యము ఘటించి

ఏదో రాజ్యము నీకు నీవలయునే యే తెమ్ము సింహాసనం
 బాహోహింపుము దేవ గాఢుప ధనుర్జ్యోగోపితాశీనిన
 క్రూరాకారశరమ్ముతో నిలుతు నీకుంబ్రక్కగా నన్న నీ
 తీరుం జూచి జగత్ప్రయం బడలిపోదే నాఁడు రామానుజా !

సమమై పోయెను క్రోధశాంతులలుల సంగంభముం జూపి సం
 యమనం బంతటిలోఁ బొనర్చితివి రామాజ్ఞాప్రకారంబుగా
 శమితంబై జ్వలదగ్ని చందనముగా సాక్షాత్ప్రేతం బయ్యెఁబ్రా
 ణముదక్రైంజమి మంధరాయుతముగఁ గైకేయి కానాటికి.

గుణ మగువడ్డ నైజ మనుకొందువు, దుర్గుణ మున్న సుంత నై
 రణ మొనరింపనేర వనరాధము దేవతపీఠినుండి ల
 క్ష్మణ ! డిగ్గకే విచారణను సల్పినచో నరజాతి భూమిపై
 మనుటయె దుర్లభంబనఁడె మారఘురాముఁడునాఁడు లక్ష్మణా!

హృదయము నెప్పు డూర్ధ్వమునకే పరశీంచుతి యీ నరత్వమ
 న్నది యొకలీలఁ జేయఁ దెలియంబడున మనుజస్వభావ మా
 పదవిని డిగ్గకే వతితపావనుఁడ౯ బిరుదంబు రాదు మా
 చదు వొక రామచంద్రునికె సర్వము హృద్గతమోయి లక్ష్మణా!

పరులకే కాని దైవ మనుభావము మా రఘురామమూర్తికే
నరుడ నటన్మ భావమే మనంబున నయ్యభిమాన ముంటనే
నరుని కుదారజీవనభునత్వము సంతియనుగ్రహించెదా
నెఱుంగున దైవమేని మను పిన్నడు నట్టికృపాసహిష్ణుతల్.

ఎపు డొక లేసుఖంబయి మొకించుకొ కావలెన్నఁగూడఁగ
వ్వునుచి యన్నదే కడయఁ జాలని దైవతకోటికన్న నె
ల్లపు డొకదాని నొక్కటిగ నంటుక డెచ్చుచుఁబోవు కష్టసా
ఖ్యపుఁగలగల్పు గల్లు నరు లన్న నె ప్రీతి జనించు లక్ష్మణా !

కన్నెలు కన్నలే యగుచుఁ గల్పము లేగిఁగగాని తల్లులౌ
టన్నది లేనె లేయపు డందఱు నొక్కఁబగాని పెద్దలుం
చిన్నలటంచు లేనపుడు బింబముకుం బ్రతిబింబ మంచు లే
కున్నపు డింక స్వర్గ మదియుండియు నేమిఫలమ్ము లక్ష్మణా !

పరుడే యాభరతుండు నీయటులనే ప్రాణాధికుండైన సో
దరుడేకారఘురామచంద్రుల కెటుల్ దండెత్తినాఁడంచును
ధృరతం జూపితి వల్లనాఁ డెఱుక లేదో నీకునామాత్ర మ
త్రైత గెల్లః భవదీయ భక్తిగరిమోద్రేకంబె సూచించెడిక.

నీదియ కాదె రాజ్య మది నే నెటు లేలుడ నీకుఁగాను నీ
పాదుకి లే యనకా భరతుభక్తికినై రఘురాముఁ డెంతో యా
మోదముఁ జెంద భేదమును బొందెద వగ్రజప్రేమ యింక నే
సోదరుడేని నీయటులఁ జూరగొనందగఁడేమి లక్ష్మణా !

అడవికి బాటదోలేగద యా సవతమ్మ యయోధ్యనుండిమా
 వడసెడిరాజభోగ మెడఁబాపి భళి ! భరతా ! యిఁకామెకుం
 గొడుకువె గానఁ బాదుకలుగూడ నారించితి విప్పు డీ ననం
 విడి యనునంతదా కరిగె నేలాకొ నీహృదయంబు లక్ష్మణా !

ఉదయము నిత్య మీపు శిరసాగైడి పాగుకలతాటచేత నీ
 మది కవి యన్నజాల నభిమానమె యందులకే నటయ్య యీ
 వ్యధ తిరుగఁ రచించుకొనవచ్చుచు భాగ్యమొ లేక బంగరో
 కొదవయొయ్యరణ్యమునఁగొయ్యయునుగొఁతంబులక్ష్మణా

తొడిగెడు రామపాదుకలఁ దోడ్కొని పోవుచు నీకు మాటుగా
 నిడియెదరాజ్యప్రీతి ననఁడే భరతుం డిఁక వీని నింతతో
 విడిచితి నే ననఁడె రఘువీరుఁడు దాఁ దిరుగాడు పెట్టులో
 యడు గిడరాని కంటకసమాకుల మివ్వననుంచుఁ గుండితే ?

అవి చన నేమిలే తిరుగ నట్టివి వేఱ ధరింపఁబోఁడె రా
 భువుఁ డని లోన నెంచు నవకాశమె లే నటువల్లి రాజగౌ
 రవ మిడి యల్లపాదుకల రాముఁ డిడఁక తనమాటుఁగాఁగ న
 య్యవియునురామునింబలెనె యప్రతిమానములొక్కొలక్ష్మణా!

మొదలే తల్లికి వెనకఁ దల్లిగద వ్యామోహంబునఁజూచుకొ
 న్నుదిగాఁ గన్నులఁ గన్న బిడ్డలుగ బాల్యంబాదిగా నెన్నఁడే
 నెదురే వలకనివారుగా భరతుఁ డీ రేకంబెకా యేమి యా
 డెదమో లక్ష్మణా! కారణార్థమిటులుండెఁ గైకరూపంబుగన్.

ఎక్కడికి నక్కడికె సరిలే యటంచు
నోర్పుకొని యెంత మనసు గుదుర్చుకొన్న
నడవి యనినప్పు డడవియే యగును గాని
యొక్కనాటికినేని యయోధ్యగాదు.

సమశీతోష్ణసుఖప్రదంబు బహుసస్యశ్యామలంబుఁ ఫల
ద్రుమసంశోభిత మైన కోసలమునందుఁ సర్వసంపత్సమృ
ద్ధమయోధ్యాపుర మొప్పుదేవకృతికాంతాగర్భశుక్తుత్రమో
త్రమముక్తాఫలవైఖరిఁ భభభోద్యత్సైధపారంపరిన్.

వివిధపుష్పోద్యాన విశ్రాంతివేదికా
సుఖవాయుసేవ నోత్సుకిజనమ్ము
నవనవోన్మేష సౌందర్యలక్ష్మీ రత్న
దర్పణోపమిత రథ్యాతలమ్ము
జనపదాగత ధాన్యసంచయ క్రయ వస్తు
సముదాయవిక్రయ సామగ్రవము
తత్తత్ప్రదేశ నూతననిర్మల
లీలానివాస కేళీవనమ్ము
సకల రాజకీయసంస్థా వ్యవస్థాధి
కారివర్గ ముఖ్యకార్యనిలయ
శతశతాధికమ్ము సాకేతనగరమ్ము
స్మృతిపథమ్ముఁ బాయు పెటుక్షణమ్ము.

సరయామాతృక్షీరము
మటువదయోధ్యాపురీకుమారిక వృద్ధిం
బారసియు నెప్పటి కపుడే
చిరనూతన మైనయట్టి శిశుసమ్మితమై.

వరిసరోద్యాసములలోఁ బ్రభాతములను
వివిధపుష్పాపచయము గావించుపుష్ప
లావికాగీతికలకుఁ దాళములు వేయుఁ
దన్నది సదా తరంగహస్తములతోడ.

తటము నెటు చూడ ప్రాంతకాంతారవాసి
పరమనిష్ఠాగరిష్ఠతపస్వి పాద
చిహ్నముఁద్రిత మెందు దర్శించినార
లీర లటువంటి పుణ్యవాహినిని తిరిగి.

నడికిరేయి జలక్రీడ నడిపిపోవు
నవ్వరోజన దివ్యదేహమాలనుండి
లులిత మగుచుంటఁ దన్నదీజలము సతము
లలితలలితంబు లాలితలాలితంబు.

అయెడ ఘట్టఘట్టవివిధాసంపాళి నిష్ణలులై త్రయీ
గాయనగాయనీమణులు గాన మొనర్చుచు నుండరే యువ
స్నాయములంగుఁ బ్రత్యుత్తరవత్తును గేయముగా నొనర్చి స్వ
గ్రీయవదాతిశాయి యయి కేవలబ్రహ్మవదమ్ము నంటగఁ.

అముఖబ్రహ్మ తేజము సహస్రముఖంబులఁ గామధేనుచిం
తామణులట్లు శివ్యసముదాయము కాఁకలి దప్పి తీర్ప బో
ధామృత మిచ్చుచుండఁగె మహామహితాత్ములు మానిచంద్రులం
దేమి వదించుచుండినను నీశ్వరవాణి ప్రతిధ్వనింపఁగన్.

ప్రాశన కిన్నియంబువులు పర్ణములున్ ఫలముల్ గదా తపో
రాసులు బ్రహ్మవాదులు కరాశరముఖ్యముషీంద్రు లీశ్వరా
దేశ మభిస్వరింపఁగె శ్రుతిస్మృతిరూపము గాఁగ మేఘ గ
ర్భాశయము క్తకంఠముల సర్వము యోగబలమ్మె వారికిన్.

ఫలమె భుక్తికి నటు గాని కక్షమండ
నట్టి దేదొ యపకవృక్షదార్థ మంతె
యన్యజనమున కే నవధాన్యములను
నేల నెవరేని దున్ని పండించు లెల్ల

అతిధిపూజాపరాయణు లర్చ్యమాన
హరిహరపితామహులు పురుషార్థపరులు
బ్రహ్మతేజఃప్రపూర్ణులై పరిధవిలరె
యజ్వీ లహ్వరిఁ బ్రజ్వలితాగ్నులట్లు.

సరయాతీర శరీషపుష్పవన సంచారం బయోధ్యాపురీ
నురుచి త్యానుభవంబు లో మఱపువచ్చున్ వచ్చినం గాని త
త్పరమామ్నాయ పవిత్ర శీతల వచోధారాభిషేకమ్ముఁ ద
త్పరవాసి ప్రబలానురాగము నొకప్పున్ జ్ఞప్తికిన్ దక్కునే.

మిన్నున్ మన్నును గానరానియటు గ్రమ్మెన్ జిమ్మచీకట్లు నా
యన్నా! లక్ష్మణ రాక్షసాకులము ఘోరారణ్యమేగాక యా
సన్నంబైనది కాళరాత్రియును బాషాణంబునం దొంటినే
యున్నావా? యటు పర్ణశాలఁ జొరరాదో నీవ్రతంబావ్వుదో.

అవిగో ఘోరతరార్భటుల్ వినుటలేదా? విన్ననేమాయె సం
టవు గాఢోలును నీమనంబునకు ధ్యాసంబందె యున్నావు దా
నవు లేరే నిటువ్రక్కగా మెదలినంతన్ జేత విల్లందుకొం
దువుగా లక్ష్మణ! డివివేతుగద చిన్మృద్రన్ సమున్నిద్రతన్.

అటులన్ జూచిన నెంతఘోరము మనుష్యవ్రాతముంబట్టి తం
వటలం బెట్టుచునున్నవా రసురు లీప్రాంతంబునంగూడ నెం
తటిదుర్గంధము చుట్టవేసినది నీ నానాపుటంబందె చొ
చ్చుట లేకున్నదొ రాముఁ డాజ్ఞ యిడ కచ్చోనీవుపోనేరవో.

ఓ ముని సాప మెవ్వఁడొకదా! యటు వట్టుక యంటఁదీతు రే
చీమలమట్టి కింకఁబయిఁ జెండుటయా యొడలెల్ల వాఱలే
గా మఱినెత్తు భైరవులు గ్రమ్ముచునున్నవి కళ్ళు వానియం
దేమియు లేదు దోసమని యీశ్వరచింత యొకండు డక్కగన్.

ఎవఁడొ రక్కసుఁ డేదో వచించుచుండె

ఖరునితోడుతఁ దోడిరక్కసులు వినఁగ

వింద మొకవేళ మీర లీ విపినమునకు

వచ్చుటాదిగ నడచినవార్త లేము.

నరు లొకమువ్వు రీమనవనంబును జొచ్చి స్వకీయమట్టు లే
ర్పటచుక పర్ణశాల సదె పంచవటిన్ నివసించుచున్న వా
రిరువురు వారిలోఁ బురుషు లింతి యొకర్తుక యెల్లవెంట నొ
క్కరు విడనిక నొక్కరుగఁగాచుచునుందురువారలాయమన్.

ఎటఁ బొడగట్టువాని నటనే పుటమార్ప వ్రతంబు గొన్నవా
రట! యిటువంటిపాముపగ రాక్షసు లన్న నె గాని బాధ నొం
డుట సహియింపనోపరట దోమయుఁ జీమయునేని యబ్బియి
య్యటవిని నేటికిన్ వెలసి రన్నయుఁడమ్ముఁడురామలక్ష్మణుల్.

నరులన ద్వేషభావముననా వధియించుట పాడుపొట్ట కీ
శ్వరుఁ డటుపెట్టెగా మనకు భక్షణ చేయనె చేయరేగదా
పొరిగొన నేటికో మనల బుద్ధి గలార మటంచుఁ జాటుకొం
దురు నరు లంతకంతకు సధోగతిలోఁ బడిపోవుచుండియున్.

పనులవిధమ్మునన్ దనుజభక్షణ కేర్పడువారికిన్ దపో
భ్యసనము వ్యర్థ మంచుఁ గద భంగమొనర్తుము దానదైవ వి
శ్వసనము లే దటండ్రు మునిబాలిశు లట్టులెయైన నేటికీ
యనురుల కొక్కలంక నె శివాలయముల్ నవలక్షకోటిగన్.

మృగముల్ పక్షులు మీకు మాకెటులనో మీరేమాకట్టులే
భగవన్నిర్ణయ మన్నఁగాని మదకే పట్టించుకోబో రనా
దిగ నివచ్చెడిదారి కడ్డుపడి మ్రుందింపంగఁ బై వత్తు రీ
విగ నె ట్లీ మరుపద్రవం బడచి స్వామీ! మమ్ము రక్షించెదో!

పొడిచినది చుక్క చీకటు
 లడఁగెడి దూరువదె తెల్లనాయెను జెవులం
 బడుచుండె విహగరుతములు
 గుడి వైతాళికుల మేలుకొలుపులు వోలెన్.

ఎదురెదురన్ ధ్వనించు నెలయేటికి నావలికొండ సోల్పునం
 దుదయముపట్టి తెక్కులటులూగుచువాలుచు నొయ్యనొయ్యలో
 నొదుగుచుదూరదూర మగుచుండెడి నీడలఁజూచియన్నయున్
 వదినెయు నీవు సూర్యభగవానున కర్ఘ్యము లీయవత్తురే.

* * * *

ఎవ రెవరిఁ గూర్చి శోకిలె
 దవు స్వామీ! యవిగొ! యశ్రుధారలచారల్
 మివుల మలినమ్ము లొనరిచి
 నవి శుద్ధసువర్ణదర్పణకపోలములన్.

మఠిఁ బుత్రవిరహహేతుక
 పితృమృతియే గాక దుఃఖపీడితజన
 స్తృతమాతృశోచనీయ
 ఫితియుఁ గలంగించుచున్నదే సామిత్రి !

అస్వస్థానమునందు నున్నయెడ జ్యోతస్నిపూర్ణమీరాత్రిన
 ట్లాస్వాదింతొ ప్రియాద్వితీయుడవుగా నారామదేశమ్మనన్
 నాస్వామీ! యెటువంటిరేయి యెటుశూన్యప్రాయమైపోయెన
 ర్వస్వ మొక్కతపోవ్రతమ్మనకె ధారం బోసికొంటే వ్రథా !

అయుద్యానసరోజలాంతరితతీరానేకభూమీరుహ
చ్చాయాదృశ్యసహోత్సుకప్రియసఖీసంయుక్తనాకావిహ
రాయత్తంబులు పూర్ణిమానిశలు వాయంబోవు చిత్తంబెటుల్
స్వాయత్తీకృతమైన నాయనుభవం బాలాటి దేనాటికి.

కడచెక్ బూవులకండుగంబలె నదో కాలం బదో జీవితం
బెడ మైపోయెడి నాఁడునాటి కకటా! యింకేనిసంబంధ మే
ర్పడకే వేర్పడుచుండ సుందరదివారాత్రంబు లెన్నెన్నో యె
క్కడిదీక్షావిధి యిట్టి వింకఁ బదునాల్గా హా ! వసంతరువుల్.

చూడన్ లేమర తండ్రివలకలమటుల్ చుట్టంగఁ గంజాపులే
నీడల్ నాటెడిమేని కొత్తిడి యగున్ నీ రాను మాగుండ్రవే
లాడన్ జొచ్చె నవేమి టోయి! తలనీలాలన్ జడల్ గూడ నా
వీడన్ రాదొకొ నీనినీవ్రతసమాప్తి జేయు పర్యంతమున్.

ఇది పీతాంబరమా ? మఱే దయినఁ గానీ హేమచేలంబ ? నీ
మది కెట్లా ప్పెనో యెన్నో యెన్నో జనకత్నాజాని మొన్నొన్న నే
గద మాస్వామికఁ గట్టబెట్టెనుధువర్కంబుల్ మహార్థంబులన్
మదకున్ వలకలమా వ్రతంబ కరుణాదూరంబ ధర్మంబటే.

కన్నన్ నీకిడువేళ నాజనకుచేఁ గళ్యాణపీఠమ్మునన్
బన్నీటన్ గడిగించుకొన్నయవి యా బంగారు పాదమ్ము లీ
కన్నీటన్ గడుగంగఁ జాల మనసాఁ గన్విప్పి తెమ్మిట్లు న
న్దన్నయ్యా! యెపుడున్న వేగదర ధ్యానమ్ముల్ తపోనిష్ఠలున్.

నీ వీరాసనబంధనిశ్చలత ధ్యానింపంగ ధ్యానింప ము
న్నా వెల్వడ్డవి దుఃఖబాష్పములు గా వానందబాష్పములగా
భావావిప్లవ గల్గెగాని యది నీ బ్రహ్మైక్య సంధానమా ?
శ్రీవైకుంఠవిహారమా ! తెలుపుమా ! క్షీరాబ్ధిసంచారమా ?

లోకము మముఁజూచినవ్యకౌనుచు లోలోనఁ బుష్పంబెదో
యాకంటం బడ వెల్లడింతువటరా యానందహాసమ్ము సం
తేకాదే యమృతాశ్రువుల్ గురుతువే ఈపుష్పలోకమ్ముకు
నీ కేదో పరిభాష యున్నయటుల మీ చందమే తెల్పులే.

పువ్వులుగూడ మోహపడిపోవును నీమయి వ్రాలి బంగరుం
బువ్వుల పూజ గూర్చినవి పూర్ణసుధాకరుఁ డిచ్చినాఁడు నీ
కివ్వరమూర్తిహంతునకు నెప్పుడో కప్పురపున్ని వాని నీ
నవ్వక నవ్వు దృగ్విలసనం బిడచైన ననుగ్రహింతువే.

ఎవరో పాపము దేవకాంత యడిరో ! హేలాగర్తి వచ్చియూ
నవడె నీనవకోటిమన్మథవిలాసస్ఫూర్తిమన్నూర్తికీ
వివశంబైది లక్ష్మణా ! యొక కృపావీచిక బ్రసాదించి తే
ర్చవె ధ్యానస్థితిఁ దెల్లవాటిచి తదాశాజ్యోతి చల్లార్తువే.

పువ్వుబుట్టంబుకుఁదోడు కంజపురుసామ్ముల్ తీవయొడ్డాణము
తవణింప మయిఁ బాటుటాకునఁ బయంటగదీర్చిన చెంగట
సరిలాసంబుగ నిల్చియున్నయది సాక్షాదింద్రచాపంబటుల్
రవ కన్నెత్తినఁ జాలు నింక నశరీరస్వగ్గసాఖ్యం బగున్.

తెరచితి గాని కన్ను లటు తీక్షణములైన విలోకనమ్ములం
బటపెద వేటి కోయి శిశుమానసమూర్తులు గారటోయి యా
సుర లిక నందు సుందరులు శుభ్రహిమమ్ములవంటివారు నీ
వెటుగనివాడవా? యెవర వి వనుచు నిరసింపజూతువా.

కను తెఱచువఱకుఁ దెఱచిన

కను తెఱచినయట్టు లుండఁగాఁ గాచుకొనెన్.

కనికరము లేదె పాపము

ఃనుచు నెదో యాలకింపవే సుమహాత్మా.

సిరి జోబుట్టువుగా జవించిన ఘృతాచీ నామకక్షీరసా
గర గాతేంద్రకుమారి సచ్చరను స్వర్గంగావ్రవాహంబుశీ
కర ముక్తాఫలమ య్యయత్నకృత రంగద్రంగవల్లీ నిరం
తర సౌభాగ్యమయేంద్రనీలమణి సౌధశ్రేణికావేదికన్.

వవర్ణ రే యనుభేద మేర్పడక శుభ్రశ్శోత్నుతో సర్వకా
ల వసంశోత్సన నిత్యయావా మహాలోక్తానంపు సంపద్ధనం
బవు స్వర్గింబుచు వీడగావలసె నింద్రాజ్ఞా దలన్ దాల్చి నీ
వెవరం చింత తృణీకరించెద వటోయి! దేవకాంతన్ సనున్.

ఆప్రాణక్రతిమా ప్రియావిరహ బాధాంతంబు గావించి స్వ
ర్గప్రేమామృతధారలోన నినుఁ బర్వస్నాతునిం జేసి ని
త్యప్రీతుం బొనరించుచుండు మన నీ నా దేవతారక్షణ
ర్థ ప్రాదుర్భవ మాదిశేషునవతారంబంట వింటిం జుమీ.

నట్టువవేళయందునను నాయొడలక ధరియించుకొన్న పూఁ
బుట్టముతోఁ గిసాలయవిభూషణలతో నిటు వచ్చి సన్నిధి
మెట్టినదానికిఁ దగిన మే లొనఁగూడెను పోయివత్తు నీ
యిట్టికృతిక మహేంద్రునికి నెంతటి చిన్నతనమ్ము చూచితే.

ఇది గంగాజలకేళిఁ దేలి దివిలో నే కల్పకచ్ఛాయనో
మదనారాధనఁ జేయు వేళ సుమి మామా యిష్టసంసిద్ధి క
య్యదనుక సైత మతిక్రమించెడిని జా గొనేని యంతంతటక
మది వాహ్యాళికి నైన నందుకొనఁబోదుక దోడిస్వఃకాంతలక.

లీలాతాండవ మాపయి జరుగు హాళిక దివ్యలావణ్య వ
స్త్రాలంకారధగధగప్రభల దేహచ్ఛాదనల్ గాగఁ ద
ద్యేళాభంగిమ భంగికానకటనక దేవర్షి బ్రహ్మర్షలే
సోలం జొచ్చెద రీ ఘృతాచి ప్రథమస్తోత్రార్హతప్రీడలక.

నరలోకమ్మనకు నుదుర్లభము స్వర్ణస్వర్ణరూపమ్మ మా
సురలోకమ్మసుఖమ్మనిక వెదకుకొంచుక వచ్చియుక వెనకకుక
మఱిలింపంబడుచుండ నేమి నరజన్మం బెట్టి భోగిత్వ మే
తెఱఁ గైపోయిన దెంతగా వగచునో దేవేంద్రుడీ ధిక్కృతిక.

నీవు గృహస్థుఁ డౌ పెఱుఁగ నేరఁడౌ భంగముకాదౌ దేవతా
స్త్రీవిషయమ్మనక బరసతీవిముఖవ్రత మింద్రుఁడంటె నా
జ్ఞావిధి వచ్చియున్నయది సన్నిధి కిష్టమెలర్పకుండినక
బోవును పాప మాగ్రహము పూనకు మేమనుచుంటిలక్కణా!

ఈవు ఘృతాచి వైన మఱి యెవ్వలెవని పిశాచి వైన నా
క్రేవల నొక్కటే యన్యతకిల్బిషముక సహియింపనోప నిక
దేవవిభుండు కంచు టటు దివ్యులతో దివి నున్నవాడె? యా
రావణుచేత లంకను చెఱిం బడియుండఁడటే మృషాకృతీ.

దివిదాకక బనిలేదు పో భువిని ప్రాదేశము మూత్రము నీ
వవలం బోయెదె నే ననుజ్ఞ యిడ కాహ! యింగితజ్ఞాన శూ
న్యపు నీ వౌటయెగాక యెంత యవమానప్రాప్తునిం జేయుచుం
టివి యయ్యింద్రునిగూడ నేర ననుకొంటే నిన్ను నీపాతముక.

నిర్యత్నంబుగ వింటి పైకరుగుచుండెక జేయి యాశ్చర్య మా
శ్చర్యం బంత సమాధి భంగ మయి యజ్ఞధ్వంసినీతాటకా
చర్యాలావన బుద్ధి కేర్పడియె నిస్సందేహ మీ వేదో దు
షాకర్యాలోచనయా నిశాచరివి స్వర్గస్త్రివె దుర్భాషిణి.

ఖరజహ్వసహితంబుగాగ వికృతాకారం బెదో కంటి ముం
దరగా నాడునె నిర్నిమిత్తముగ సంధానము గావించునేక
శరముక జాపముకట్టె యొక్కనిముషానక గామరూపమ్మతో
నొఱిగుకనీనిజరూప మప్పటిను బాహుకదాటకకబోలుచుక.

జీవధనమ్ము దక్కినది స్త్రీవగుటక వధియింపఁ జమ్ము నీ
త్రోవను బొమ్ము నీదు కలరూ పెఱిఁగించుక రాకుమీ కుటీ
రావరణమ్ముచాయఁ గల నైనను గాని సహింప వింక నా
యీవిలు నమ్ము లేను సహియించిన నిక సరమాంసభక్షిణి.

నిక్కపు దేవకాంతవలెనే కనుపట్టెన కామరూప మా
రక్కసియా యిదే ఋషిపరంపర నిత్య మెఱుంగఁ జెప్పు నా
ముక్కడియయ్యెనేనిఁ గడుమోసములంద్రి ! యదేమిరూపమా
ముక్కొక్కదూలమే యదియ మూలమొకొ సరవాసనంగొనక.

అశ్రమభూములందు ఋషులొడడుమాటయుమాట గూడదూ
రశ్రవణమ్ముఁ జేసి యిది రాక్షసజాతి కెఱుంగఁ దెల్పు నా
విశ్రవణుండు దీని కిడ విద్యను దాని నొరుం డెఱుంగఁ డ
న్యాశ్రయ మింక నీయనురులందున లేనటుల విధించుట.

పాపిష్ఠురాల కానా

యాపన్నంబలెనె యేదో యాడఁగనుంచే

యీపగిది నెందఱెందఱి

నాపొట్టం బెట్టుకొంటి వన్యాయముగ.

ఏ దురువద్రవక్రియకొ యే నిటు వచ్చినదాన గాను మీ
పాదములాన! మీరలు స్వభావముగాగన దేవతాప్రియుల్
గాఁదఱుచుకొ విసంబడును గాన నురాంగనవేష మూనితిక
గా దన నాకుమాత్ర మిది కావలెనే కరుణింపఁగావలె.

అబ్బందారకకోటి సర్వమును మా యంతఃపురీదాసదా
సీబ్బందం బిఁక నంకలోపలి ఘృతాచీ దేవదాస్యాకృతిక
నేఁ బూజు మది నెంతో సిగ్గిలితి కానీ నీవు గుర్తించి నా
కీర్తాధర్మ దొలఁగించినైచితివి నీవే యీ మనోదేహముల్.

వం చ వ టి

నీచలిమి గడింప హవణించుక వచ్చిన నాఘృతాచిపా
త్రోచిత మైనభావ నువయోగ మొనర్చెడివట్ల సర్వమి
థ్యాచరణం బొసర్చితి దయామయు లీర లెఱుంగ లేరె పై
పై చెఱలాడు ప్రేమ కిఁకఁ బాపము పుణ్యమటన్నశంకయే.

తోడక వచ్చి ఫలంబు లేనె కొనితెత్తు లేర చేదోడు వా
దోడై యూర్మిళ యూడివడ్డ దనిపింతుఁజూడరా నక గృహం
జూడకగావలెగాని యెంత యయింక జూపించి సంసారపుం
జూడక మాటికి నొక్క క్రొత్తరుచి నాస్వాదింపఁగాఁజేతురా.

సరమాంసాశన మింతతో విడుతురా నాదైవ మం చెంతురా
చరణం బంటి వచింతురా యొడలివంచప్రాణముల్ నీవెరా
వరిచర్యావర మీయరా వలపు నిల్పక శక్యమే గాదురా
కరుణం బోలవురా యొకించుకయినం గానీ తపోధ్యానముల్.

మాయన్న యిడిన నా మాణిక్య గృహమున

నో మోహనా ! మన ముందమింక

దాచుకొందునుర శుద్ధాంతంబునక నిను

సౌందర్యమధుకలశంబ రమ్మ

విహరణమ్మనకైన వెడలనీయను జమా

నొంటిగా నే వెనువెంటలేక

చొక్కుదు లేర యీశ్వరపూజాభోగ

లీలామయుండవై లిప్తలిప్త

నోచి యెట్టితి పట్టె యెందులకుఁ బేద
 సీతమఱిదివి త్రిభువనజేత యైన
 రావణబ్రహ్మ బావమఱిది వగుదు
 వెంతలో నెంత గొప్ప యదృష్టరేఖ !

ఓయీ ! యెట్టినిశాచరీహతకయో యోజించితే దీని యీ
 మాయావాగురల్కదగులొనితపోమాహా త్యముల్ వాసియ
 న్నాయం బైరిట నెందఱెందఱొఱుపుల్ నాతండ్రియేమేనియున్
 బ్రాహ్మశ్రీత మొనర్తువే యదెయెదో వాక్రువ్వబో నుంటివే.

సత్యము నొప్పుకొంటి నినుఁజంపఁగఁ జే యిఁక రాదుగాని దాం
 కత్యముగూడనా మనకుఁ బాతకి ! చూచితె యీనరాసుర
 వ్యత్యయ మట్టు లుండ విననైనను నే విననేర నిట్టి దు
 ష్కృత్యపుమాట పాపనగృహిఁ బ్రకృతంబుననోవ్రతస్థుడన్.

రోడింకుఁ ఫలమేమి నీశ్రవణనిర్మూలంబె యశాఁగావురన్
 సీదూరశ్రవణమ్ముతోడ నిఁక నంతే నీవసింబట్టుచే
 గాదా భూణముగూడఁ జూడు పరమాకాశమ్మునన్ నీదు వ్యా
 పాదం బంతయు నీకె యెంతటిభయోత్పాతంబుగా నుండెనో.

స మా ప్త ము

